

Dissertation Title Co-management Concept and Its Practical Variation in
Protected Area: A Case Study of Ob Luang National Park,
Chiang Mai Province

Author Miss Nittaya Wongweerapant

Degree Doctor of Philosophy
(Sustainable Land Use and Natural Resource Management)

Advisory Committee

Assoc. Prof. Dr. Somporn Sangawongse	Advisor
Lect. Dr. Sidthinat Prabudhanitisarn	Co-advisor
Dr. Panomsak Promburom	Co-advisor

ABSTRACT

This thesis analyzes the concept of co-management and variability in practice in the protected areas: a case study of Ob Luang National Park, Chiang Mai Province. It aims to study and analyze success and failure of co-management application and action in the communities of Ob Luang National Park and analyze factors affecting the success and failure of co-management from central and regional agencies. It elevates the description of the variance which comes from the bureaucratic structural factor, the concept and practice properly, and stakeholder relations from the organization culture and between supporters and practitioners at various levels with using the co-management of the Ob Luang National Park is a case study that reflects the variance. This study used the qualitative research method to collect the data from meeting reports, annual reports from various agencies, and in-depth interview of all stakeholders in the project's area on management mechanisms, management process and tools. The results of implementation were analyzed using the co-management concept to indicate the

success for solving problems in project's areas and failure as the variability of the application of the co-management concept.

The study found that the case study succeeded in the alignment of land demarcation boundary between the conservation and arable areas are acceptable. The success is due to mostly the concept and practice approach, materials, and good relationships with local stakeholders, and the small part from central, regional and provincial supporters. The failures exemplified by lack of legal or semi-legal recognition of land demarcation, insufficient implementation of participatory forest protection at the areas designated as the forest, and lack of supports on promoting sustainable production at the areas designated as arable land use. Therefore, the study found that because of the bureaucratic system, the concept and practice are not clear, as well as less support from the central agencies, the Protected Area Regional Office 16 and district, respectively as well as the relationship of stakeholders. The study concluded that co-management which may be logically sound concept for management in the protected areas but it does not take the factors for the variation presents as significant component that reduce the effectiveness of the concept. For the policy without bureaucratic reform, crystallization of knowledge and concepts, and sound management of relationship solutions to this problem will remain.

หัวข้อคุณูปการ แนวคิดของการจัดการร่วมและความแปรปรวนในการปฏิบัติในพื้นที่
คุ้มครอง: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติออบหลวง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวนิตยา วงศ์วีระพันธุ์

ปริญญา วิทยาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต
(การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร สว่างศ์	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ ดร.สิทธิชัย ประพุทธนิธิตสาร	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ดร.พนมศักดิ์ พรหมบุรณย์	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องแนวคิดของการจัดการร่วมและความแปรปรวนในการปฏิบัติในพื้นที่คุ้มครอง: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติออบหลวง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสำเร็จและไม่สำเร็จของการประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการร่วมในชุมชนของอุทยานแห่งชาติออบหลวงและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการร่วมจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นการยกระดับคำอธิบายถึงความแปรปรวนซึ่งมาจากปัจจัยเชิงโครงสร้างของระบบราชการ จากแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องและจากความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งจากวัฒนธรรมองค์กรและระหว่างผู้สนับสนุนและผู้ปฏิบัติการในระดับต่างๆ โดยใช้การจัดการร่วมของอุทยานแห่งชาติออบหลวงเป็นกรณีศึกษาแสดงผลและสะท้อนถึงความแปรปรวนดังกล่าว โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากข้อมูลเอกสาร รายงานผลการดำเนินงาน โครงการของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในระดับพื้นที่เป็นกลไกการจัดการ กระบวนการจัดการและการใช้เครื่องมือ และผลของปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดการจัดการร่วมที่มีสาระสำคัญคือมีความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่และที่ไม่สำเร็จที่ถือเป็นความแปรปรวนที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า จากกรณีศึกษาที่แสดงผลมีความสำเร็จในด้านการจัดแนวเขตแบ่งการใช้ประโยชน์ระหว่างพื้นที่อนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินจนเป็นที่ยอมรับ แต่ความสำเร็จนั้นส่วนใหญ่มีผลมา

จากแนวคิด แนวปฏิบัติ เครื่องมือและการจัดการความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่และผล
ส่วนน้อยมาจากการสนับสนุนจากสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ 16 (เชียงใหม่) และส่วนกลาง ส่วนความ
ล้มเหลวและถือว่าเป็นความแปรปรวนได้แก่ ทางกรมอุทยานแห่งชาติฯ ยังไม่มีการรับรองผลการ
หมายแนวเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่และข้อตกลงร่วมกันใช้ประโยชน์ทางกฎหมายและไม่พบการ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ
ทางเลือกเพื่อการผลิตที่ยั่งยืนยังไม่มี การขับเคลื่อนต่อ หลังสิ้นสุดโครงการ เมื่อปี 2551 ไป ดังนั้น งาน
ศึกษา พบว่าเป็นเพราะอุปสรรคด้านระบบราชการ ความไม่ชัดเจนด้านแนวคิดแนวปฏิบัติ ตลอดจน
การสนับสนุนมากน้อยจากส่วนกลาง สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ 16 และอำเภอ ตามลำดับ เช่นเดียวกับ
ความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผลจากการศึกษาสรุปในทางวิชาการได้ว่า การจัดการร่วม
แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่น่าจะใช้ได้ดีในพื้นที่คุ้มครอง แต่การที่ไม่ได้นำเอาปัจจัยที่มีผลต่อความแปรปรวนที่
นำเสนอมาเป็นองค์ประกอบสำคัญ จะทำให้ประสิทธิภาพของแนวคิดลดลง สำหรับการจัดการในเชิง
นโยบาย ต้องจัดการกับเงื่อนไขสำคัญคือ การปฏิรูประบบราชการ ให้มีการตกผลึกองค์ความรู้และ
แนวคิด รวมตลอดถึงลักษณะการจัดการความสัมพันธ์ที่เอาปัญหาและผู้คนในพื้นที่เป็นตัวตั้ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved